

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • איגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תרמג

ערב שבת־קודש
פרשת חיי־שרה
כ"ו במרחשוון ה'תשס"ז

יוצא־לאור על־ידי
מכון ליובאוויטש שעל־יד
צעירי־אגודת־חב"ד באה"ק ת"ו — המרכז

ובמיוחד - בספרים החדשים שנדפסו לאחרונה, ומצווה גוררת מצווה - מתורתם של כל הנשיאים, ועד לתורתו של נשיא דורנו¹³. ונוסף על הלימוד עצמו - ישתדלו כל אחד ואחת בהפצת המעיינות חוצה, לפעול על עור יהודים שיעשו כן.

13 וכבר יצא לאור ילקוט מותאם להצעה זו: "ילקוט רבותינו נשיאינו, מחולק לימי חודש כסלו", צפת ה'תש"ס.

ההתוודעויות הנ"ל וכיוצא בהן) עניין (נוסף) בתורת החסידות, מתורתם של כל אחד מרבתינו נשיאינו והן של כל אחד מהם בנפרד, והן כפי שהם קשורים יחד ומהווים המשך זה לזה, ומה טוב - מתורתם של שלושת אבות החסידות: הבעש"ט, המגיד ואדמו"ר הזקן, ומה טוב - שככל יום יוסיפו בלימוד, הן בכמות והן באיכות, החל מהעניין שהזמן גרמא - תורתו של כ"ק אדמו"ר האמצעי, שהיא באופן ד"רחובות הנהר" כולל

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו
ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,
בני הרה"ח ר' שלום ישעיה' ע"ה דייטש

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

כ"ו במרחשון ה'תשס"ז – ג' בכסלו ה'תשס"ז

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	כ"ו במרחשון	הלכות שחיטה פרק ו-ח.	הלי מילה.. בפרקים אלו. פרק א.	מ"ע קמז.
ש"ק	כ"ז במרחשון	פרק ט-יא.	פרק ב.	מ"ע קמז.
א'	כ"ח במרחשון	פרק יב-יד.	פרק ג.	מ"ע קמח.
ב'	כ"ט במרחשון	נדבות פי ונוי. ספר הפלאה והוא ספר ששי. הלכות שבועות.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	סדר תפלות כל השנה. נהגו העם.. ימלוך עלינו וכו'.	מ"ע קמ"א.
ג'	ל' במרחשון	פרק ד-ו.	נוסח ברכות התפלה וסידורן. אן ברוך אתה.. נוסח הקדיש.. אחת באמצע.	מ"ע קמ"ב.
ד'	א' בכסלו	פרק ז-ט.	וזהו נוסח כל הברכות האמצעיות. ברכה אמצעית.. שוב אינו צריך.	מ"ע קמ"ג.
ה'	ב' בכסלו	פרק י-יב.	נוסח הוידוי. א-להינו וא-להי.. נוסח ברכת המזון. ברוך אתה.. אשש ביי.	מ"ע קמ"ד.
ו'	ג' בכסלו	הלכות נדרים.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	נחלתו עדותיך ונוי. ספר זמנים והוא ספר שלישי. הלי שבת.. בפרקים אלו. פרק א.	מ"ע קמ"ה.

זמני השבוע *

תאריך	עלות השחר**		זמן וציתת ותפילין	זריחה החמה	סוף זמן ק"ש	צות היום והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	120 ד'	72 ד'							
ו', כ"ו במרחשון	4:09	4:56	5:18	6:18	8:46	11:25	11:56	4:39.9	5:06
ש"ק, כ"ז במרחשון	4:09	4:57	5:19	6:19	8:47	11:25	11:56	4:39.5	5:05
א', כ"ח במרחשון	4:10	4:57	5:19	6:20	8:47	11:25	11:56	4:39.0	5:05
ב', כ"ט במרחשון	4:11	4:58	5:20	6:21	8:48	11:25	11:56	4:38.6	5:04
ג', ל' במרחשון	4:11	4:59	5:21	6:22	8:49	11:25	11:56	4:38.2	5:04
ד', א' בכסלו	4:12	5:00	5:22	6:23	8:49	11:25	11:57	4:37.8	5:04
ה', ב' בכסלו	4:13	5:01	5:23	6:24	8:50	11:27	11:57	4:37.5	5:03
ו', ג' בכסלו	4:14	5:01	5:23	6:25	8:50	11:27	11:57	4:37.2	5:03

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"ז בסידורו (יסדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה (בכמו ארבע מינוטיו"ן) (לשון אדה"ז שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	צה"ש	דה"י	צה"ש	דה"י	צה"ש	דה"י	צה"ש	דה"י
חיי-שרה	4:03	5:17	4:18	5:19	4:07	5:17	4:22	5:20
תולדות	4:01	5:15	4:15	5:17	4:04	5:14	4:19	5:18

עורך ראשי: מנחם מענדל ברוד • עורך: שניאור זלמן רודרמן • הגהה: יוסף-יצחק אולידורט
 מו"ל: מכון ליובאוויטש שעל-יד צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז
 יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונוב

כתובת: ת"ד 14 כפר-חב"ד 72915, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169

אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il ISSN 0793-7474

אומרים שלוש פעמים⁴. גם הש"ץ אומר זאת לפני קריש תתקבל.

מנהג הנשים שלא לעשות מלאכות מסוימות בראש-חודש⁵.

תספורת: נוהגים שלא להסתפר בראש-חודש, אפילו אם חל בערב-שבת⁶, ואף תספורת-מצווה לילד בהגיעו לגיל שלוש - תידחה למוצאי-שבת⁷.

יום רביעי

ב' דראש-חודש כסלו

היום הבהיר "ראש-חודש כסלו".

בלילה עורכים התוועדות חסידית, זכר למה שכ"ק אדמו"ר נשיא דורנו נרפא ממחלתו בתשל"ח

אפרים ס' תק"צ סל"ו, קיצור שו"ע סי' קכט סעיף טו), כי שם "זבדיה" הוא גם שם-אדם בתנ"ך (עזרא ח, ח ועוד). מלשון המקובלים ניתן להבין שזהו שם של הקב"ה, אבל בס' אמרי פינחס השלם אות תנא כתב שהוא שם מלאך. ע"פ הכוונות שבס' משנת-חסידים וכו' משמע שצ"ל אות ב' של 'זבדיה' בקמץ, שלא כפי שמופיע בתנ"ך, ומה שלא ניקדו אדמו"ר הוא כדי שיהא שווה לכל נפש, בכל ניקוד, והמקובלים ניקדו כפי ידיעתם (ע"פ 'סידור רבינו הזקן עם ציונים והערות' עמ' תפא, ובקונטרס 'לוח השמטות ותיקונים' שלו לעמ' זה). וא"כ עדיף לחזור ולהדפיס ללא ניקוד.

4) היום יום, אדר"ח חשוון. ספר-המנהגים עמ' 36.
 5) שו"ע ורמ"א סי' תז"א, שהפרטים תלויים במנהג המקום. יש מקומות שאסרו תפירה [ב'תורת מנחם - התוועדות' תשד"מ ח"ב עמ' 948 מודגשת מלאכה זו, וצוין לתשב"ץ ח"ג סי' רמד], סריגה, כיבוס (נידנ), וגיהוץ שלא לצורך היום (ראה שם: שערי-שבועה ס"ק ג. כף-חיים ס"ק ללב. אשל-אברהם להרה"צ מבוטשאטש). ובערך-השולחן שם סי' כתב ש"אצלנו" נשים העוסקות באומנות - עושות מלאכה, שלא קיבלו עליהן להפסיק פרנסתן (ואצל" ביחס למלאכות הקשורות בחינוך, ראה ס' חול-המועד כהלכתו, פרק ו, סעיף עה).

6) "מפני שיש סכנה, כי כן הזהיר רבי יהודה החסיד" [בצוואתו אות מן], שו"ע אדמו"ר סי' רס ס"א. בצוואת ריה"ח שם הוסיף "וכן לא יטול הציפורניים בראש-חודש", אך עיי"ש במקור-חסד בשם החיד"א שבעש"ק הקלו בזה. ואכן המג"א ושו"ע אדמו"ר שם שהביאו את ההנהגה דמניעת התספורת בראש-חודש השמיטו זאת לגבי ציפורניים, וראה דיון וראיות ע"ז במילואים (א) לסלי זה בסו"ס 'קיצור הלכות משו"ע אדמו"ר', ויש"נ.

7) ראה 'שערי הלכה ומנהג' או"ח ח"ב עמ' שב שדן בזה, ומסיים: "ולדעתי יש לעשותה (תיכף) לאחר ראש-חודש". וכן במענה שלאח"ז. סיבת הוריות בזה, ראה שם עמ' שא.

ויצא לביתו⁸.

חודש כסלו: חודש כסלו הרי בכלל מוצלח יותר מאשר החודש שלפניו ושללאחריו⁹.

מצד ריבוי הימים-טובים שבו, נעשה כל החודש כמו יום-טוב, ועד שפועל גם בחודש מרחשון שלפניו (שאינן בו אפילו יום-טוב אחד) שנחשב כמו ערב-יום-טוב¹⁰.

"נחיצות גדולה לנצל את חודש כסלו להפצת שיטת חסידות חב"ד. ובפרט החל מהימים י' בכסלו, י"ט בכסלו ואילך, וסידור הדברים בפרסום המתאים. ולא רק בהנוער החרדי בלבד, אלא גם זה שלעת-עתה עדיין אינו חרדי, הנמצא לעת-עתה 'חוצה'¹¹".

שתי הצעות שהציע כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו בזה¹²:

א) בהתאם לזה שחודש כסלו הוא "חודש חסיד", לבטא זאת בכך שבמשך החודש יערכו התוועדות חסידיות בכל מקום ומקום, הן לאנשים והן לנשים (כמובן, בנפרד), וכדאי גם לצרף את הטף. בהתוועדות אלה ידברו דברי תורה ויעודדו להוסיף בלימוד התורה, נגלה וחסידות, ובהפצת היהדות והמעיינות חוצה. ובמיוחד - בימים-טובים חסידיים דהודש זה, החל מ' כסלו ואילך בכל יום, בכל מקום וחוג לפי עניינו, עד להתוועדות הכי גדולה ביום י"ט כסלו, ראש-השנה לחסידות, וכפעולה נמשכת - גם בימים שלאחר זה, ובפרט בימי חנוכה, סיום החודש.

ב) בכל יום בחודש כסלו ילמדו כל אחד מהאנשים הנשים והטף (ומה טוב - ברכים, בעת

8) לאחר האירוע שהיה בשמיני-עצרת באותה שנה. פרשת הדברים בארוכה בקונטרס 'ראש חודש כסלו' (הוצאת 'פרצת', כפר-חב"ד תנש"א), ובגיליונות האחרונים של 'כפר חב"ד'.
 9) סעודת ההודיה התקיימה רק בזאת חנוכה. כן חובר לכבוד העניין 'מארש' מיוחד (ע"י הרה"ח ר' פייטל שי' (ברצ"ל) הלי ליון. כנראה, הושר לראשונה בר"ח כסלו תש"מ) ה'מארש' מופיע בקלטת-שמע של 'ילדי ליובאוויטש - לונדון' בשם 'מי ארמיה', צד א.

10) מענה לעניין קביעת זמן לטיפול רפואי - לקוטי-שיחות כרך כ ס"ע 569.

11) סה"ש תשמ"ט ח"א עמ' 78 ובהערה 1.

12) איגרות-קודש ח"ה עמ' כט-ל.

12) ספר-השיחות תשמ"ט ח"א עמ' 85 ועמ' 97.

מזאת הרב יוסף-שמחה גינזבורג

הלכות ומנהגי חב"ד

שבת קודש, פרשת חיי שרה
ל' במרחשון, מברכים החודש

יום שלישי
ל' במרחשון, א' דראש חודש כסלו

[פירוט מנהגי שבת מברכים נדפס לאחרונה ב'התקשרות' לשבת בראשית, גיליון תרל"ט]. אמירת תהילים בהשכמה.

ברכת החודש: המולד - ביום שני בלילה, אור ליום שלישי, בשעה 9:05 ו-8 חלקים. ראש חודש כסלו ביום השלישי וביום הרביעי. אין אומרים 'אב הרחמים'. יום התועדות.

"בשבת זו צריכים להתחיל כבר בהכנות הדרושות לקראת "מבצע חנוכה", כדי שיוכלו לארגן מבעוד מועד ש"מבצע חנוכה" יהיה באופן של "שטורעם", ובאופן ד"לכתחלה אריבער". ומכיוון שכל ענייני החודש כוללים ב"ראש חודש", ובפרט כאשר מדובר אודות חנוכה שהוא בסוף חודש כסלו - נעוץ תחילתן בסופן וסופן בתחילתן" - אזי צריכים להתחיל בכל עניינים אלו מראש חודש כסלו, ולכן צריכים לעורר אודות עניין זה בשבת מברכים חודש כסלו!¹

יום שני, כ"ט במרחשון
ערב ראש חודש

במנחה אין אומרים תחנון.

(1) 'תורת מנחה - התועדות' תשמ"ג ח"א עמ' 514, ובכ"מ.

וכמה ממנהגי ראש חודש נדפסו לאחרונה ב'התקשרות', גיליון תרל"ט. כאן נזכרו מנהגים נוספים].

אומרים את ההלל כסדר התפילה, והמאחרים לתפילה בציבור לא יאמרוהו לפני התפילה או בפסוקי דזמרה, כי אמירתו על הסדר חשובה יותר מאמירתו בציבור.²

בסיום ההלל אומרים: "יהללוך ה' אלוקינו כל מעשיך" בהשמטת תיבת 'על'. מיד לאחר מכן, אומרים: "ואברהם זקן... זבדיה...³ - כל זאת יחד

(2) בשנים הראשונות סיפר הרה"ח ר"ל ש' גורנו בשם הרב, שסיפר בשם אדמו"ר מהור"צ, בשם אדמו"ר מהורש"ב, שאין לומר הלל שלא כסדר התפילה, כי אחר-כך, כשיתפלל שמו"ע ללא הלל, יהא זה כמו "אין אלטע געבאקענע בולקע" [=חלה ישנה שנאפטה מומן]. וראה כף החיים ס' תכב ס"ק לח בשם שלמי ציבור: "ואין דעת האר"י זלה"ה נוחה... לומר דברים שלא כסדר". זאת למרות שעלפי הגהלה פסק אדמוה"ז ס' תפח ס"ג לומר הלל עם הציבור גם אם הוא קודם התפילה, כשם שפסק בס"י נב"ס"א לדלג בפסוקי דזמרה כדי להתפלל בציבור, ולמעשה נמנעים מזה כמבואר באג"ק ח"ה עמ' פא. ועיי"ש ח"ז עמ' סד, שאף שרבותינו נשיאנו היו מאריכים הרבה בתפילת שבת, הנה ביום טוב היו מסתדרים באופן שגמרו תפילת השחר עם הציבור ואמרו הלל עמהם, ע"כ. וצ"ע איך נהגו בראש חודש. וע"ע דיני ומנהגי ראש חודש - חב"ד עמ' נה.

(3) בס' שער החולל ס"פ לו ביאר דברי אדמוה"ז שצריך לבטא שם זה בפה, אף שע"פ האר"י ל"נ הריים מלהזכיר שמות מלאכים (שערי המצוות פרשת שמות. ס' שמירת הגוף והנפש' ס' צ"ג, ג, וש"נ. וגם בתפילה, כמו ביה"ד שלאחר התקיעות - מטה

"מודה במקצת" חייב שבועה - בעבודה הרוחנית

לכתחילה צריך להתייגע יומם ולילה בתורה, ואם אינו יכול להתייגע כל היום בתורה - צריך להיות על-כל-פנים בתחילת היום שיעבוד המוח והלב על-ידי מצוות תפילין • עניין זה ישפיע על כל היום כולו, שכל עיסוקיו וענייניו יהיו מיוסדים על שיעבוד המוח והלב • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

א. בפרשתנו, נאמר, שאברהם אבינו אמר לאליעזר "שים נא ידך תחת ירכי"². הגמרא³ לומדת מכך, ששבועה צריכה להיות דווקא בנקיטת חפץ⁴. ומפרש רב פפא, שהכוונה בזה היא לספר-תורה, דהיינו שחייבים להשביע בספר-תורה דווקא, ודיין שהשביע ללא ספר-תורה, "נעשה כמי שטעה בדבר משנה וחוזר".

אבל מסקנת הגמרא דלא כרב פפא, והדין נשאר, שאף שלכתחילה יש צורך בספר-תורה, אבל בדיעבד גם תפילין כשרים. ותלמיד-הכם, משום כבודו, אפשר להשביעו "לכתחילה בתפילין", ולא דווקא בספר-תורה.

הדין אודותיו מדובר בגמרא - הוא על-דבר שבועתו של מודה במקצת הטענה.

ויש כאן שני דברים שאינם מובנים: (א) קושיית התוספות שם⁵: כיוון שכל עניין זה למדים מאברהם אבינו, שאצלו לא היה העניין דמודה במקצת - מדוע למדים כאן עניין זה על מודה במקצת דווקא, והרי היה לנו ללמוד עניין זה גם לשבועת הביטוי ושבועת הפיקדון? - והתוספות נשארים בקושיה.

וזהו הטעם ששבועה צריכה להיות דווקא בנקיטת חפץ, כי על-ידי זה שאוחז חפץ של מצווה

ב. עניין השבועה מבואר במאמר אדמו"ר הזקן⁶, וביתר אריכות במאמר הצמח-צדק⁷, ש"שבועה" היא מלשון "שובע", דהיינו שנותנים כוח למעלה. ולכן הדין הוא ש"נשבעין לקיים את המצוות"⁸, אף שגם בלאו הכי "מושבע ועומד מהרסיני הוא", כיוון שעל-ידי השבועה נותנים לו כוח נעלה יותר. וזהו גם-כן העניין ד"משיבעין אותו (את האדם קודם שנולד) תהי צדיק ואל תהי רשע"⁹.

בכדי שהכוח שנותנים מלמעלה יתקשר עם האדם כאן למטה, שיקבל את הכוח ויוכל לנצלו - צריך להיות "ממוצע", שיקשר את האדם עם הכוח מלמעלה. וקשר זה הוא על-ידי מצווה, כיוון שהמצוות הן שלוחיו של הקב"ה, כדאיתא¹⁰ "כבוד את המצוות שהן שלוחיי", ו"שלוחו של אדם כמותו"¹¹, ולכן בכוחה של מצווה להמשיך ולקשר את הכוח מלמעלה עם האדם.

(1) מכאן עד סיום ההתועדות - הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר (ביאדיש), ונדפס בלקו"ש ח"א עמ' 38 ואילך. במהדורה זו ניתוספו עוד איזה ציוני מ"מ, וכמה פרטים מהנחה בלתי מוגה.

(2) כר, ב.
(3) שבועות לח, ב ובפרש"י.
(4) ראה גם בפרש"י עה"פ.
(5) ד"ה לאתפוש.
(6) ראה גם לקו"ת דרושי שמע"צ פג, ג.
(7) קיצורים והערות לתניא ד"ה משיבעין אותו (ס"ע נו ואילך).
(8) נדרים ח, רע"א. וש"נ.
(9) נידה ל, סע"ב.
(10) תנחומא ויגש ו. וראה לקו"ת ויקרא ב, א.
(11) ברכות לד, ב (במשנה). וש"נ.

”שתיקה כהודאה”

בגיליון תרל”ט עמ’ 14 כתבו בנושא ‘ברכו’, ודנו בקשר למנהג העולם שאינם נזהרים מהפסק אחרי ברכו דערבית, אף אם דעתם להתפלל אחר-כך עם הציבור. רצייתי רק לציין מה שבספר ‘יסוד ושרוש העבודה’ (שער השמיני, שער העליון, פרק רביעי בתחילתו), אינו מעורר שם – כדרכו לעורר תמיד בנושאים דומים – על ההפסק בין ‘ברכו’ לברכות קריאת-שמע. ואף שלא היה פוסק, וספרו זה איננו ספר-הלכה, אף-על-פי-כן היה בבחינת ‘זה’ עמו – שהלכה כמותו”. וידועה ההערכה המיוחסת אליו מאבות החסידות.

הרב שמעון יעקובוביץ, ירושלים ת”ו

תענית חתן שלא ביום חופתו

ב’התקשרות’ פרשת שופטים (גיליון תרל”א ס”ע 16) הובא בשם שו”ת דברי-ציב (אה”ע סי’ עה). בין השאר – ע”פ תלמידי הבעש”ט, שהחתן שיום חופתו בראש-חודש לא יתענה אף בערב-ראש חודש. וסיים: “ונהרא נהרא ופשיטה”. ובטח כיוון בזה להעיר מהמפורש בליקוטי-שיחות (כרך כד, עמ’ 464) שלמנהגנו כן מתענה החתן בערב ראש-חודש.

אגב יש לברר בעניין זה מה עושים בספק הבא: האם צום זה של ערב-ראש-חודש הינו בגלל שיום זה הוא יום המתאים לתענית, בהיותו יום-כיפור-קטן, או שגם בשאר ימים שהחתן והכלה אינם מתענים ביום חופתם, צריכים להתענות יום אחד במקומו.

עובדא הווה אצלי בחתונה שהתקיימה באמצע חנוכה, שאם היו צריכים להתענות – הרי המדובר בכמה ימים לפני החתונה. ואולי בכהא-גיגונא לא נאמרה הוראה הנ”ל להתענות ביום אחר.

הרב לוי יצחק ראסקין, דומו”צ דקהילת חב”ד-ליובאוויטש, לונדון

תשובת המערכת:

לפי לשון הרבי: “... שגם העניין דתענית ביום החופה, גם ההוראה שביום ראש-חודש אין להתענות, כי אם ביום שלפני זה, ותקפו כמו שמתענה ביום החופה, מרועה אחד ניתנו והיינו הך...”. – דייק וכתב “ביום שלפני זה” ולא “בערב ראש-חודש” וכדומה, הרי שאין זה שייך רק ליום-כיפור-קטן.

בספר ‘הנישואין כהלכתם’ (פ”ו סעיף לח ואילך) לא הביא כלל מנהג להתענות ביום אחר כשהחופה בימים שאין מתענים בהם. אבל בספר נטעיי-גבריאל (פ”ו ס”י ובהערה כו) הביא מנהג זה “יש נוהגים להתענות ביום שלפני החופה”, ובהערה כתב “ובאמת, כמה מחכמי הספרדים הנהיגו להתענות יום אחד שקודם יום החופה... וכ”כ בשדיי-חמד (אסיפת דינים, מערכת חתן וכלה וחופה אות ד, באמצע ד”ה ומדברי הרבנים, בהוצאת קה”ת כרך ו עמ’ 2483), שאף שמנהג ספרדים שאין מתענים ביום החופה, על-כל-פנים נכון להנהיג שיתענו יום הקודם, ותענית זה יעלה לרצון לפני ה’ וולכאורה זהו המקור לדברי הרבי” ותקפו כמו שמתענה ביום החופה”, עיי”ש – הכוונה למה שאצל חלק מהספרדים לא נהגו בכלל בתענית חתן וראה גם בליקוטי-סוף – שובע שמחות” ח”א עמ’ נ ואילך, וגם במקומו של השדיי-חמד שנהגו בזה – רצה לבטלו, ולמעשה הורה לחתניו ותלמידיו להתענות ביום אחר דווקא. הלשון שם “קודם יום החופה, בסמוך לה” ולא דווקא “ביום שלפניו”.

היו “רוצים ליגע בתורה יומם ולילה”, אלא שמכיוון ש”אין לנו פנאי”, הרי בדיעבד די בעניין התפילין – שיעבור המוח והלב לכל הפחות בתחילת היום – שעל-ידיה נשאר העניין גם במשך כל היום כרבעי.

ד. הטעם שבתלמיד-חכם די אפילו לכתחילה באחיזת תפילין בידו בשעת השבועה:

איתא בזוהר¹⁶ שתלמיד-חכם נקרא שבת, רמו לזה ישנו גם בגמרא¹⁹: הגמרא מספרת שהגיע אורח לתלמיד-חכם, ונתנו לפניו סעודה גדולה. שאל אותו תלמיד-חכם: מנין לקחו סעודה זו, והרי לא התכוננו לבוא? וענו לו, שהכינו את הסעודה לשבת, וכשהגיע, נתנו לו את הסעודה של שבת²⁰. השייכות דשבת לתלמיד-חכם היא, כיוון שבשבת האדם מובדל מעסקי החול, דהיינו מענייני העולם החומרי, וכן הוא גם תלמיד-חכם: הוא מובדל מהעולם החומרי²¹.

לכן, תלמיד-חכם, גם לכתחילה אינו צריך לאחוז ספר-תורה בשעת השבועה, כיוון שעניינו של ספר-תורה הוא (כנ”ל) לקשר את הכוח שלמעלה עם העולם, ומכיוון שהוא מופרש מהעולם – אינו זקוק לזה.

אבל לתפילין – זקוק גם תלמיד-חכם, כיוון שתפילין עניינם לשעבר את המוח והלב, וזה פועל את קישור הכוח שלמעלה עם האדם, דלא כספר-תורה, שעניינו הקישור דכוח זה עם העולם.

ה. הטעם שבהשבעה דאברהם אבינו לא היה ספר-תורה ותפילין, אלא מצוות מילה דווקא – יובן בהקדמת הקושיה הידועה²²: כיוון שאברהם אבינו קיים את כל התורה²³, מדוע המתין במצוות

בידו, מקשר אותו חפץ זה עם הכוח שלמעלה.

ג. זהו הביאור בנוגע לנקיטת חפץ בכלל, אבל מדוע נוטלין דווקא ספר-תורה או תפילין? איתא²⁴: “לא ברא הקב”ה דבר אחד לבטלה”. ולכן, בכל מקום שבו נמצא יהודי, עליו לעשות מכל דבר קדושה, וממילא עליו לנצל את השבועה – הכוח שנותנים לו מלמעלה – בכל העולם. קשר זה של הכוח שלמעלה – על-ידי האדם – עם כל העולם, הוא על-ידי התורה, כיוון שהתורה היא הממוצע – הכוח המחבר – בין הקב”ה והעולם, כמארו”ל²⁵: “אסתכל באורייתא וברא עלמא”.

על-פי-זוה יובן הטעם שנוטלין תפילין לשבועה, כיוון שתפילין עניינם תורה, כמבואר במאמר חסידות²⁶ ד”ה “איתא במדרש תהילים²⁷: “ר’ אליעזר אומר: אמרו ישראל לפני הקב”ה, ריבוננו שלי-עולם רוצין אנו ליגע בתורה יומם ולילה אבל אין לנו פנאי, אמר-להם הקב”ה, קיימו מצוות תפילין ומעלה אני עליכם כאלו אתם יגיעים בתורה יומם ולילה”. ומובן ממאמר רז”ל זה, שתפילין הם אותו עניין של ספר-תורה.

וביאור העניין הוא – כיוון שעניין התורה הוא להמשיך מוחין במידות²⁸, ואותו עניין נפעל גם על-ידי תפילין. על-ידי הנחת תפילין למטה פועלים הנחת תפילין למעלה, כפי שמצינו²⁹ ש”הקב”ה מניח תפילין”: הקב”ה – ז”א, מידות; ותפילין – הם עניין המוחין; ו”הקב”ה מניח תפילין” פירושו: המשכה ממוחין במידות.

ולכן אפשר גם על-ידי אחיזת תפילין בשעת השבועה – שעניינם בעבודת השם הוא שעבוד המוח והלב³⁰ – לפעול את קישור הכוח שלמעלה עם העולם, כמו על-ידי התורה.

ואף-על-פי-כן זהו עניין של “דיעבד” בלבד, וכפי שהוא גם בלשון המדרש הנ”ל, שבניי-ישראל

12 שבת ע”ב.

12 (* זח”ב קס”א, ב. זח”א מ”ז, א. קלד, א.

13 נדרפס בסה”מ תרנ”ג עמ’ רעט. תש”ח עמ’ 271.

14 עה”פ (א, ב) כי אם בתורת.

15 ראה בארוכה בהמאמר דלעיל (עמ’ 214 ואילך)

16 ברכות ו, א.

17 שו”ע או”ח סכ”ה ס”ה, שו”ע אדה”ו שם ס”א. תניא פמ”א.

18 ח”ג כט, א.

19 שבת קיט, א.

20 כיוון שאצל בני ישראל אין עניינים של “אקראי”, אלא הכל הוא בהשגחה פרשית – מרומז במעשה זה שתלמיד-חכם איקרי שבת (מהנחה בלתי מוגה).

21 ראה רמב”ם הל’ דעות רפ”ה.

22 הובא בתו”א ס”פ לך ר”ה בעצם היום הזה.

23 יומא כח, ב. וש”נ.

קריאת התורה בחנוכה ובסוכות / שתיקה כהודאה / תענית חתן

הרבי חילק בין חנוכה לסוכות

בשבוע שעבר הגיב כאן הגרמ"ש אשכנזי שליט"א על מה שכתבנו בעניין סדר קריאת התורה בחול-המועד בארצנו הקדושה. צר לי על כך שהסברות והפלפולים, היפים כשהם לעצמם, מסיטים את הדין מהנקודה המרכזית - מה הכריע הרבי בנוגע לפועל. דווקא הדברים שהביא מהצמח-צדק, שזו אותה מחלוקת בסוכות ובחנוכה, מחזקים עוד יותר את עמדתנו, שהרי אם דין אחד לחנוכה ולסוכות, מדוע אנו רואים שהרבי חילק ביניהם בצורה ברורה כל-כך:

בחנוכה - לאחר הוראתו בכתב בזה, הסכים הרבי לשינוי, שנעשה כלשונו הק' ל"הנהגת חב"ד מפורסמת" גם באה"ק, על-ידי שינוי ההוראה בלוח כולל-חב"ד, שכדברי הרבי בשנת תשנ"ב "בו לוקטו בקיצור הדינים והמנהגים בעניינים שהזמן גרמא, כדי שיהיו חקוקים בזכרון כל אחד ואחד",

ואילו בסוכות - לא זו בלבד שהרבי לא הורה בשעתו לשנות מיד גם בסוכות, כפי המתבקש לכאורה, אלא שגם לאחר שאמר בשיחתו בשנת תשמ"ט את "סיפור הדברים" שגם באה"ק יש בסוכות מנהג כזה, לא הניח לפרסם את הדברים ב'הנחות', ואף כתב עליהם שזו "משנה ראשונה" בלבד - ולפועל לא הניח הרבי לשנות מאומה בלוח מהכתוב שם, שיש לקרוא כמנהג העולם באה"ק.

ואולי באמת לא רצה הרבי שיהגו אנ"ש באה"ק בסוכות אחרת מכל קהילות ישראל (וכמו בעניין יום-טוב שני ביישובים החדשים, 'המלך במסיבו' ח"ב עמ' רס), מכיוון שבסוכות אין זו בדיוק אותה קריאה כמו בחול, מה שאין-כן בחנוכה, שאנו ממשיכים את מנהג חו"ל בארץ ללא כל שינוי (וכמו לעניין 'שהחיינו' בכרית-מילה).

יהיה אשר יהיה הטעם, בנדון דידן (כמו בחנוכה) הרבי הכריע בעצמו, ולא הפנה את העניין לרבנים כלל. לאור זאת תמוהה מאוד המסקנה ש"כמוכח (!) שמהשתלשלות הדברים הנ"ל אין בידינו להסיק באופן ברור מהי דעתו של כ"ק אדמו"ר" - שהרי בדיוק להפך, כאן יש לנו הוראה מפורשת של הרבי, שממנה ברורה לגמרי הכרעתו בנוגע למעשה.

הרב יוסף-שמחה גינזבורג, רב אזורי עומר

תיקון: ב'התקשרות' גיליון תרמ"א עמ' 19 הובא (מתוך 'תשורה') המענה הראשון של הרבי על קריאת התורה בחנוכה, שבו כתב "...ואינני רואה מקום בזה לחלק בין אה"ק ת"ו לחו"ל". לא שמנו לב שהמענה (והמכתב כולו) כבר הופיע בסדרת 'אגרות-קודש' של הרבי, כרך י' עמ' רצו.

מילה עד שיצווהו הקב"ה?

והתירוץ לזה - על-פי הידוע בעניין החידוש דמתן-תורה על המצוות שהאבות קיימו קודם לכן. לפני מתן-תורה היתה הגזירה ד"בני רומי לא יירדו לסוריא ובני סוריא לא יעלו לרומי"²⁴. כלומר, שלא יהיה קשר של רוחניות עם גשמיות, ובמתן-תורה נתבטלה הגזירה, נעשתה אפשרות לקשר כזה. מתן-תורה פעל, שאם יהודי מקיים מצווה בדבר גשמי, נעשה הדבר הגשמי - קדוש. המצוות שקיימו האבות, אף שקיימום בדברים גשמיים, אף-על-פי-כך לא הייתה לזה שייכות להגשמי עצמו. הגשמי נשאר בחומריותו כמו קודם

השייכות דשבת לתלמיד-חכם היא בכך שבשבת

האדם מובדל מעסקי החול, דהיינו מענייני העולם

החומרי, וגם תלמיד-חכם הוא מובדל מהעולם החומרי

- כיוון ששבועת מודה במקצת נוגעת לכללות עבודת ה', ובשעה שמקבלים כוח מלמעלה בהעניין דמורה במקצת, מתתקנים בדרך ממילא העניינים הפרטיים. ביאור העניין דמורה במקצת בעבודה הרוחנית²⁷:

"נשמה שנתת בי"²⁸ - הנשמה שהקב"ה נתן בי היא בכדי שהאדם על-ידי עבודתו יבוא לידי עלייה. וכדאיאת במדרש²⁹ בנוגע לכל פרט מהעבודה: "מי הקדימני ואשלם"³⁰ - שהקב"ה נותן כוח לאדם מישראל לכל מצווה בפרט. והכוונת שהקב"ה נותן הם "בהקפה" ("אויף בארג") - הוא תובע שיפרעום, דהיינו, שינצלום בעבודה. וכמאמר כ"ק מו"ח אדמו"ר³¹ בשם רבותינו

לכן. אחרי מתן-תורה נעשה - על-ידי המצווה - הגשמי עצמו קדוש, ולכן נשארת עליו קדושה גם לאחר קיום המצווה. הטעם לזה הוא מכיוון שקיום המצוות אצל האבות היה בכוחם הם, ולכן לא היה ביכולתו לחזור בהגשמי, כפי שהוא לאחר מתן-תורה. וכיוון ש"מעשה אבות סימן לבנים"²⁵, וזהו גם נתינת-כוח לבנים - לכן ניתנה להאבות מצווה דומה להמצוות שלאחרי מתן-תורה, והיא מצוות מילה, שעל-ידיה עושים את הגשמי קדוש, והקדושה אינה רק בשעת קיום המצווה, אלא נשארת גם לאחר-ידיה, כמו המצוות שלאחר מתן-תורה (וראיה לזה - שבשעת השבועה אמר לו "שים נא ירך תחת ירכי", כיוון שהקדושה נשארה גם לאחר-ידיה, אפילו לאחר שכבר קיים את המצווה).

ולכן היתה מצוות מילה שונה משאר המצוות שקיימו האבות - כיוון שהיתה על-ידי ציווי הקב"ה. ולכן המתין אברהם אבינו במצווה זו עד

26 ראה גם 'תורת-מנחם - התוודעויות' ח"ו עמ' 122 ואילך. ח"ב עמ' 85 ואילך. וש"נ.

27 ראה גם לקו"ש חט"ז עמ' 270 ואילך. וש"נ.

28 נוסח ברכות-השחר.

29 ויק"ד פכ"ז, ב.

30 איוב מא, ג.

31 לקו"ד ח"א קצו, א.

24 שמו"ר פ"ב, ג. תנחומא וארא טו.

25 ראה תנחומא לק"ד ט. ב"ד פ"מ, ו. רמב"ן לק"ד יב, ו.

ועוד.

נשיאינו שלפניו בפירוש לשון "הקפות": מכיוון שחודש תשרי הוא חודש כללי - "חודש השביעי", מלשון "מושב" מכל טוב, שבו משיבים אדם מישראל גם בכוחות על השנה כולה, שנותנים לו "בהקפה", ותובעים שתהיה עבודה, (וכמו שכתוב באברהם) "וילך למסעיו"³², ש"בחזרתו פרע הקפותיו"³³.

והנה, אף שכוחות אלו ניתנים מלמעלה, אף-על-פי-כן, מצד היצירה הרע "מתגנב" ("כאפט ויך אריין") אצל היהודי, אפשר שיתחיל "לכפור במקצת" ולטעון ש"כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה"³⁴.

"כופר הכל" - אומרת הגמרא³⁵ שלא ייתכן דבר כזה, כיוון ש"חזקה אין אדם מעיז פניו בפני בעל חובו".

לכפור חסוּשִׁלּוּם בהקב"ה - אין ביכולתו של אדם מישראל, כיוון שיש בו נשמה שאפילו בשעה שחוטא היא "באמנה אתו יתברך"³⁶. הנשמה רואה אלוקות באופן תמידי, היא נמצאת "בפני בעל חובו", ו"חזקה אין אדם מעיז פניו בפני בעל חובו" - אפילו קל שבקלים אין בו ההעזה לכפור לגמרי בחוב, מתוך מחשבה שזהו "כוחי ועוצם ידי".

אלא מאי? - הוא "מורה במקצת": בפרטים מסויימים סבור הוא שהם כוחו ועוצם ידו. בפרטים מסויימים חושב שהוא בעל-היבית בעצמו, וביכולתו לעשות כל שברצונו. אמנם הוא לומד ומתפלל, אבל לאחר התפילה והלימוד - חושב הוא - כבר פרע להקב"ה את חובו, ומעתה הרי זה כוחו ועוצם ידו - בשאר הוא כופר.

הוא עושה חשבון בעצמו - כהלשון בהמאמר³⁷ - שלא עבר עבירה, ועוד קיים מצווה או עסק בתורה, ואם-כן, כבר פרע להקב"ה את כל המגיע לו, והשאר הוא כוחו הפרטי. על כך אומרים לו, שכל מה שיש ברשותו, וכל מציאותו - אינם כוחו ועוצם ידו, אלא הוא חייב

להודות שהכל שייך להקב"ה, וממילא הוא מחוייב הוא לפרוע לו הכל.

ועל זה היא השבועה - מלשון שובע - שנותנים לו כוח מלמעלה, "הקב"ה עוזרו"³⁸ שתהיה בו ההכרה ("איבערייגונג") שאין שום דבר פרטי כלל ("קייין אייגענע איז אינגאנצן ניטא"), וממילא חייבים לעשות מכל ענייני העולם אלוקות, כיוון שכל העולם שייך להקב"ה.

ומתי לוקחים כוח זה וממשיכים אותו בעולם - לאחר שמברכים ברכה (ש"ברכה" היא מלשון "המברך"³⁹, המשכה למטה⁴⁰), אזי נעשה "והארץ נתן לבני אדם"⁴¹: הוא מקבל מקצת, חלק שנעשה שלו.

ז. כשם שבשבועה גשמית צריכים לאחוז בספר-תורה, או על-כל-פנים תפילין, כדי לקבל את הכוח מלמעלה - כן הוא בעבודה רוחנית:

לכתחילה צריך להיות העניין דספר-תורה - להתייגע יומם ולילה בתורה, שהתורה נותנת את הכוח לקשר את העולם עם אלוקות, כנ"ל, שהחידוש דמתן-תורה היה לקשר גשמיות עם אלוקות, והרי זהו גם העניין דתורה כפשוטו: תורה מלשון הוראה⁴² - התורה מורה כיצד לנצל כל עניין בעולם לפי רצון הקב"ה.

אלא שאם אינו יכול לפעול שיתייגע כל היום בתורה - צריך להיות על-כל-פנים בתחילת היום שיעבוד המוח והלב על-ידי מצוות תפילין, ועניין זה יהיה ההתחלה וההוראה על כל היום, שכל עיסוקיו במשך היום יהיו מיוסדים על שיעבוד המוח והלב שבתחילת היום.

ועניין זה, של אחיזה בספר-תורה ובתפילין, במובן האמור - פועל עליו יהיה "מורה בכלו", שהכול שייך להקב"ה, וממילא לא יצטרך לשבועת הביטוי ושאר שבועות.

על-פי-זה יובן גם-כן הטעם שלמדים שבועה זו משבועת אברהם אבינו בנוגע לנישואי יצחק

לעולם האמת. מוכן שבזמן הראשון והשלישי אין האדם מתגאה ומתפאר מה'רעש' שעושים סביבו, אולם כשנכנס האדם לחופה, עלול הוא לבוא לידי גאווה. עליו לדעת ולזכור, שמאורע זה צריך להיות דומה בעיניו, לשני המאורעות האחרים.

רמז לכך מדברי רש"י: כאשר רבקה הלכה לחופה היתה לה אותה ההתפעלות ("ותתפעל") כמו בעת "ותיקבר" ובעת "ותישבר" (מלשון יושבת על המשבר), כלומר שהייתה נטולת כל התפארות והתנשאות.

(שמעונות וסיפורים, חלק ב, עמ' 63)

ויתן אברהם את כל אשר לו ליצחק. ולבני הפלגשים... נתן אברהם מתנות (כה, ה-ו)

"ויתן אברהם את כל אשר לו ליצחק" - עיקר ומיטב הכוחות והזמן צריכים לנצל לענייני קדושה ועבודת-ה' (יצחק שהיה 'עולה תמימה', רומז לענייני הקדושה).

"ולבני הפלגשים... נתן אברהם מתנות" - ואילו להתעסקות בענייני העולם די ב'מתנה' בעלמא, שאין לה שיעור ואפשר לתת גם דבר מועט. יהודי אמנם חייב לעשות 'כלי' טבעי לפרנסתו, שבו תשרה ברכת ה', אך היות שאין כאן אלא עשיית 'כלי' בלבד, אין להיות מושקעים בעשייה זו, ודי בעסק מועט כדי 'לצאת ידי חובה'.

(ליקוטי-שיחות, כרך ה, עמ' 344)

נתן אברהם מתנות (כה, ו)

...מה שניתן לו על אודות שרה, ושאר מתנות שנתנו לו, הכול נתן להם, שלא רצה ליהנות מהם (רש"י)

בשני מקומות בתורה מופיעה המילה "מתנת" חסרה ו': כאן ובמשלי (טו): "ושונא מתנת יחיה". האות ו' היא 'אות אמת' ו'אות חיים' (כידוע בזוהר). "מתנת" חסר ו' מורה שהמתנות באות מצד הקליפה ולא מצד הקדושה (כי חסרה בהן ה'אמת' וה'חיים'). לכן נאמר כאן 'מתנת' חסר ו', כי המתנות שניתנו לאברהם בשל שרה באו מסטרא דקליפה (ולכן לא רצה ליהנות מהן). גם במשלי מדובר במתנות הבאות מצד הקליפה, שאין בהן האות ו' מ'עץ החיים', ולכן מי ששונא מתנות אלה - יחיה (מ'עץ החיים').

זהו גם שנאמר בפסוק הבא "ואלה ימי שני חיי אברהם אשר חי": מאחר שקיים אברהם "ושונא מתנות", נתקיים בו "יחיה".

(ליקוטי-יצחק, כרך א, עמ' פו-ז)

ואלה ימי שני חיי אברהם אשר חי מאת שנה ושבעים שנה וחמש שנה (כה, ז)

התיבות "אשר חי" נראות לכאורה מיותרות.

רז"ל אמרו (זהר ח"א קסח) שאברהם נתן חמש שנים משנות חייו לדוד. נמצא, שימי שני חיי אברהם הם מאה ושמונים, אך לא חי את כולם, כי נתן חמש שנים לדוד.

זהו "אשר חי": בפועל אברהם חי מאה ושבעים וחמש שנים, אבל בעצם היו שנותיו מאה ושמונים.

(ליקוטי-יצחק, כרך א, עמ' קלב)

32) לך-לך יג.

33) ב"ר פמ"א, ג. הובא בפרש"י עה"פ.

34) עקב ח"ו.

35) ב"מ ג, סע"א.

36) תניא ספכ"ד.

37) ה"ה פדה בשלום ש"ל ז"ע בקונטרס בפ"ע - שה"מ תרע"ח

עמ' צד. שה"מ תש"ז עמ' 203.

38) ראה קידושין ל, ב. וש"נ.

39) כלאים רפ"ו.

40) תו"א מקץ לזג. ובכ"מ.

41) התילים קטו, טז. ברכות לה, סע"א.

42) גו"א (למהר"ל) ר"פ בראשית בשם הרד"ק (לתהילים יט, ח).

פרשת חיי-שרה

ויקח האיש נזם זהב בקע משקלו ושני צמידים (כד, כב)

בקע: רמז לשקלי ישראל, בקע וגולגולת. ושני צמידים: רמז לשני לוחות מצומדות (רש"י)

מחצית השקל - רומזת למצוות צדקה, שהיא שקולה כנגד כל המצוות (בבא-בטרא ט), ונקראת בשם "כללות המצוות".

הלוחות - הם כללות כל התורה כולה.

אליעזר נתן לרבקה נזם ושני צמידים לרמז שהיסוד של בית בישראל הוא לימוד התורה וקיום המצוות.

(ליקוטי-שיחות כרך א, עמ' 36)

* * *

צריך להבין מהו הקשר הפנימי בין מחצית השקל (בקע משקלו) לתורה (שני צמידים). יש לומר, שהחידוש של מתן-תורה הוא איחוד מעלה ומטה. גם מחצית השקל רומזת לאיחוד מעין זה, שכן היא רומזת שכל אדם בפני עצמו אינו אלא חצי דבר, ורק כאשר הוא מתחבר עם הקב"ה נעשה לדבר שלם. איחוד זה, של האדם והקב"ה, הוא-הוא אפוא איחוד המעלה והמטה שנתחדש במתן-תורה.

(ליקוטי-שיחות, כרך ג, עמ' 929)

ויאמר שלחני לאדוני... שלחוני ואלכה לאדוני (כד, גד-נו)

בתחילה אמר "שלחוני לאדוני", היינו שילוהו עד לבית אדונו. כי מאחר שהסכימו מיד לשידוך, כאומרם, "הנה רבקה לפניך קח ולך", לא חשש שבאמצע הדרך יתחרטו וימצאו עילה לעכב את השידוך. אולם כשנוכח לפתע כי הם משתדלים לעכבו - "תשב הנערה אתנו ימים או עשור" - אמר להם "שלחוני", שילוהו רק מעט, ואחר-כך ילך בעצמו, ואלכה (לברי) לאדוני. אליעזר חשש, שגם אם ייאותרו לשלוח את רבקה תיכף ומיד, הרי אם ילוו אותה אל אדוניו, עלולים הם למצוא בדרך עילה כלשהי לעכב את השידוך. זהו גם שנאמר בהמשך (פסוק נט-סא) "וישלחו את רבקה גו' ואת עבד אברהם", היינו שהתחילו ללוותם. כשראה אותם מצטרפים, חשש שמא ילוהו כל הדרך, ואז לקח אותה מהם - "וייקח העבד את רבקה וילך", בלעדיהם.

(ליקוטי לוי-יצחק, עמ' לא-לב)

ותיקח הצעף ותתכס (כד, סה)

ותתכס: לשון ותתפעל, כמו ותיקבר ותישבר (רש"י)

בשעת חתונת הרה"ק ר' יעקב-ישראל מטשרקאס עם בת כ"ק אדמו"ר האמצעי, ביקש אבי החתן, הרה"צ רבי מרדכי מטשרנוביל מהרבי האמצעי שיגיד דבר תורה תחת החופה, לכבוד החתן והכלה. הרבי סירב וביקש שהרה"צ רבי מרדכי יגיד.

פתח הרה"צ רבי מרדכי ואמר:

יש שלושה זמנים בחיי האדם שבהם עושים ממנו 'רעש': כשנולד, כשנכנס לחופה, וכאשר מלווים אותו

שייך לאברהם - התחלה של גאולה כללית דכל בני-ישראל.

ואף שאברהם שילם על זה "ארבע מאות שקל כסף"⁴⁷ - הרי מצינו שלא זו בלבד שעל-ידי-זה לא ניתוסף לעפרון שום מעלה, אלא אדרבה, נעשה אצלו חיסרון⁴⁸: על-ידי-זה נחסרה משמו האות "ו".

וכמו-שכתוב בספר "פענח רזא"⁴⁹ - ספר מאחד הראשונים - שעל-ידי הארבע-מאות שקל כסף ששילם אברהם אבינו, קיבל כל יהודי חלק בארץ-ישראל, כפי שמחשב שם - לפי החשבון ד"זרע חומר שעורים בחמישים שקל כסף⁵⁰ - שעבור ארבע-מאות שקל קיבל כל אחד מששים ריבוא בני-ישראל אמה על אמה בארץ-ישראל.

הגאולה התחילה כבר אז. יש צורך רק להסיר את ההעלמות והסתרים, ולהמשיך את הגאולה למטה בגילוי על-ידי משיח צדקנו, במהרה בימינו ממש.

(קטעים מהתועודות שבת-קודש פרשת חיי-שרה,

מברכים החדש כסלו, ה'תשט"ז, 'תורת-מנחם - התועודות'

תשט"ז, חלק ראשון (זט), עמ' 228-234)

47) שם, טז.

48) מכילתא ר"פ יתרו. וראה פרש"י עה"פ.

49) לרבינו יצחק ב"ר יהודה הלוי ז"ל. - עה"פ.

50) בחוקתי כז, טז.

ורבקה, שהוא עניין יחוד מ"ה וב"ן, יחוד כללי⁴³, כידוע בספרי הקבלה. וממילא למדים מזה גם בנוגע למורה במקצת, שגם הוא עניין כללי בעבודה.

ח. ההוראה לפועל מכל העניין היא, שבשעה שיוצאים לעולם יש לדעת עניין כללי, שהיסוד של העבודה הוא - לקחת עמו ספר-תורה, להתייגע בתורה ככל שיש לו - על-פי שולחן-ערוך - זמן, ובשאר הזמן תהיה על-כף-פנים ההנהגה בשיעבוד המוח והלב. וזה יתן לו הכוח לעשות את כל ענייניו הגשמיים - כלים לאלוקות.

* * *

ט. בפרשתנו מתחיל הדיבור אודות התחלת הגאולה. - בפרשה שלפני זה מדובר אודות גלות: "והכנעני אז בארץ"⁴⁴, וכמארז"ל⁴⁵ ש"היה הולך וכובש כו". אבל בפרשתנו מדובר אודות הגאולה, שאברהם אבינו קנה שדה בארץ-ישראל מעפרון, ועניין זה היה "לעיני בני חת"⁴⁶, שהכל הורו שזה

43) ראה לקו"ת ברכה צו, ג. אוה"ת חיי-שרה ד"ה יפה שיחתן

44) קכו,ב ואילך.

45) לך-לך יב, ו.

46) פרש"י עה"פ.

47) פרשתנו כג, ח.

מינוי ל'התקשרות'

אפשר לקבל את גיליון 'התקשרות'

שירות הבייתה באמצעות הדואר

מינוי לשנה: 177 ש"ח (ב-4 תשלומים)

מינוי לחצי שנה: 88 ש"ח (ב-2 תשלומים)

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:

'התקשרות', מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר-חב"ד 72915.

כמו-כן אפשר להירשם בטלפון ולשלם בכרטיס אשראי, בטל' 03-9607588, שלוחה 130

הכול מתחיל בשליחות הראשונה

הנקודה היחידה והכללית – גילוי משיח צדקנו!

על-פי המדובר לעיל, שהכוח על עניין השליחות בכלל נובע מהשליחות הראשונה שבתורה – השליחות ששלח אברהם את אליעזר לעשות את השירוף של יצחק ורבקה – מובן גם כן, שכשם שבשליחות הראשונה נתן אברהם (המשלח) "כל אשר לו", הואיל וזה נוגע למילוי השליחות בשלימותה, שכל הפרטים והעניינים יהיו חדורים בנקודה הכללית של יחוד מ"ה וב"ן (נישואי יצחק ורבקה), כך בכל שליחות ושליחות של יהודי "לשמש את קוני", הוא מקבל כביכול "כל אשר לו" מהמשלח (הקב"ה), עד הכוח של עצמותו ומהותו יתברך (הכולל את "כל אשר לו") כדי לפעול את הייחוד של נשמה וגוף של יהודי בעולם הזה הגשמי. ובאופן, שכל הפרטים ופרטי-פרטים בעבודתם של ישראל, נהיים חדורים בפועל בנקודה האחת והיחידה הכללית: הגילוי של משיח צדקנו (שלימות עניין השליחות, יחוד מ"ה וב"ן).

בכל זה ניתוסף בדורנו זה במיוחד – אשר בו נוסף חידוש בעניין השליחות, שכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו מינה כל אחד ואחד מהדרור להיות השליח שלו בהפצת התורה והיהדות ובהפצת המעיינות חוצה, עד להבאת הגאולה האמיתית והשלימה.

(ש"ק פרשת חיי שרה, מברכים החודש כסלו ה'תשנ"ב; 'תורת מנחם - התוועדות' תשנ"ב, כרך א, עמ' 296 – תרגום מאדיש)

הטעם שרבותינו התמסרו להחזיר אהבת ישראל

כשתהיה אהבה עד בלי די, אזי תבוא הגאולה השלימה (אמיתית ושלימות הברכה עד בלי די), כי סיבת החורבן והגלות היא בגלל שנאת חינו, ולכן, כשתתבטל השנאת חינו, ולא אלא שבמקומה תהיה אהבת חינו, לאהוב את חבירו גם כאשר אינו חייב לו ולא קיבל ממנו מאומה... אזי תתבטל בדרך ממילא הגלות (המסובב דשנאת חינו), ותבוא הגאולה האמיתית והשלימה במהרה בימינו.

וזהו גם הטעם לכך שרבותינו נשיאנו בכלל וכל אחד מהם בפרט השתדלו והתמסרו רבות להחזיר העניין דאהבת ישראל, לאהוב כל יהודי, אפילו יהודי שרק "בשם ישראל יכונה" – כי עניינם של רבותינו נשיאנו בגילוי והפצת תורת החסידות ("יפוצו מעינותיך חוצה") הוא כלי לביאת משיח, ולכן התעסקו כל כך גם באהבת ישראל, משום שעל-ידי זה תבוא הגאולה האמיתית והשלימה על-ידי משיח צדקנו, במהרה בימינו, בקרוב ממש.

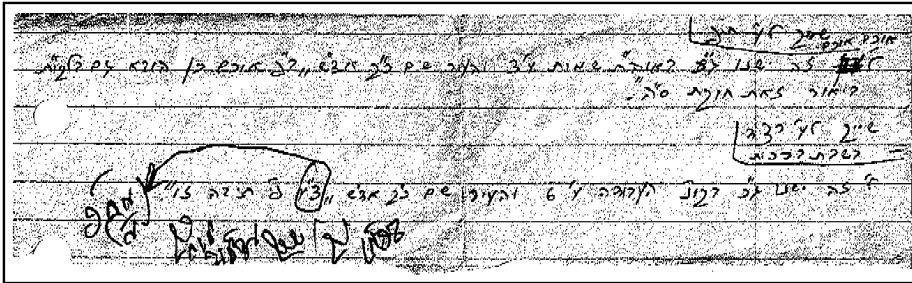
(משיחת שבת פרשת חיי שרה, מברכים החודש כסלו ה'תשי"א. 'תורת מנחם - התוועדות' תשי"א, חלק א, עמ' 136 – בלתי מוגה)

דברי הרבי שבימינו ניגאל, עומדים בתוקפם!

הגיעה לכאן (מארץ ישראל) העתקה משיחה של כ"ק מו"ח אדמו"ר (שנאמרה בהיותו עוד ברוסיה) אודות הגאולה השלימה, ובה אמר הרבי: "בימי יהיה הדבר הזה!..."

דברי הרבי (שהגאולה תהיה בימינו) הם בתוקפם גם עכשיו, והמצב בהווה, בחודשים ספורים אלה, אינו חשוב הפסק, כיוון שגם עכשיו הוא שופט את ישראל, על-דרך מאמר רז"ל שכאשר "יראים ממנו" הרי זה חשוב כמו ש"הוא שפט את ישראל".

(משיחת שבת פרשת חיי שרה, מבר"ח כסלו ה'תשי"א - 'תורת מנחם-התוועדות' תשי"א חלק א' עמוד 96 - בלתי מוגה)

צילום הפתקה שכתב הת' זקליקובסקי לעצמו והערת הרבי בכי"ק

כעבור כמחצית השעה קרא לו אחד ממזכירי הרבי ואמר לו כי הרבי התייחס לתוכנה של הפתקה, בהערה שציין על-גבה.

התיקונים יצאו בחוברות נפרדות. יצויין כי הת' זקליקובסקי אף הציג להכין את השיחה הנ"ל מאחרון-שליפסח תש"ל לדפוס, להכניסה לרבי, ואם הרבי יואיל להגיחה – להדפסה כ'הוספה' לספר. לפועל, הכין הרב יהודה לייב שפירא את השיחה לדפוס, הרבי הגיחה והסכים להדפסתה.

בתשורה משמחת בנו של הנ"ל, ר' יוסף-יצחק שיחי' זקליקובסקי (יום רביעי, ח"י בסיוון תשס"ו), נדפסו צילומי ההגהות מתורתו של אדמו"ר מוהרש"ב והוספתיו של כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו. בשנת תשל"ו הופיעו כל ההוספות בתוך הספר עצמו.

בשנת תנש"א נמצאו עוד שלוש הנחות מכ"ק אדמו"ר הר"י צ' משנת תרס"ו, והן נדפסו בהוספות למהדורה זו, שהוגהה מחדש על-פי כתבי-יד-קודשו של אדמו"ר הרש"ב.

השנה, להגל מלאות מאה שנה לאמירת ההמשך, יושב צוות ומקליד ומגיה מחדש את ההמשך, והוא יוצא לאור באותיות מאירות עיניים, עם הערות, מראי-מקומות ופיסוק, כדי להקל על הלימוד. עד עתה יצאו לאור שבע חוברות, שבהן עשרים ושבעה מהמאמרים שבהמשך הזה.

לפועל, כאשר יצא הספר לראשונה הוא נדפס על-פי כתב ידו של ר' שמואל הסופר (ראש המעתיקים בליובאוויטש במשך שנים רבות – ראה גם 'בצל החכמה', עמ' 80). כשנה וחצי לאחר מכן, בקיץ תשל"ב, מסר הרבי את צילום גוף כתב-יד-קודשו של אדמו"ר מהורש"ב נ"ע, צילום שעשה לעצמו מגוף כתי"ק שהיה אצל כ"ק אדמו"ר מוהר"י צ' בפולין. הרבי הכניסו לקלסר מיוחד עם עוד כמה מאמרים הקשורים לאותו המשך.

הרבי ביקש שיכינו לדפוס א מאמרים הקשורים ל'המשך' למרות שאינם חלק מה'המשך'. (ב) לוח התיקון – השוואות בין כתב-ידו של ר' שמואל הסופר ובין כתב-יד-קודשו של אדמו"ר מהורש"ב נ"ע.

מלאכת ההשוואה נערכה ע"י הרה"ת הרב שניאור-זלמן הלוי לעוויטין וסייע בידו הת' משה זקליקובסקי (כיום משלוחי הרבי בטרטויט-מישיגן) הרבי זירו את המלאכה, וכדי להמריצה ביתר-שאת ביקש שבכל יום ישישי יכניסו אליו את החומר שעליו עבדו במשך השבוע.

מענה על פתקה שהשתרבה...

פעם אחת, כשהוכנסה החבילה לרבי, נשתרבה לתוכה פתקה ובה דברים שציין הת' זקליקובסקי לעצמו (הערות שביקש לשלב ב'לוח התיקון').

המשך תרס"ו

ה'המשך' המפורסם והיסודי ראה אור בדפוס רק בשנת תשל"א •
 קדמו לכך חמש שנים שבהן הורה הרבי להכין את ה'המשך' לדפוס,
 לאחר מכן ציווה לעצור את המלאכה, ובהמשך שב והמריץ להשלימה •
 על השתלשלות העניינים שקדמה להדפסת ה'המשך' - בעקבות
 יום הולדת כ"ק אדמו"ר הרש"ב שחל בשבת שעברה

מה'אוהל' - הורה שיתחילו להדפיסו, ובערב פסח נתן להרה"ח ר' מרדכי שוסטרמן מצה שלימה (על עבודתו בהדפסת תרס"ו), וכן באחרון-של-פסח נתן לו בקבוק קטן של יין (בשעת חלוקת הכוס - של-ברכה) ואמר לו בזה הלשון (שמעתי בעצמי): זה עבור ה[ת]רס"ו; שיעשו זאת ביתר זריזות" (וראה מכתב נוסף באותו עניין - ב'משבחי רבי שם, עמ' 85).

"לא לסדר הלאה!"

הרב שוסטרמן עצמו (בספר זיכרונותיו 'למען ידעו') סיפר כי כעבור מספר שבועות נתקבלה הודעה טלפונית מהרב חודוקוב לעצור את המלאכה - "לא לסדר הלאה!"

כחצי שנה לאחר מכן הרהיב גיסו של הרבי, חרב"ג גויסא דבי נשיאה, ובמעמד אורחים שנכחו בסעודת יום א' דהג הסוכות תשכ"ו שאל את הרבי לפשר הסיבה שבגינה הפסיקו את הכנת ה'המשך' לדפוס ('המלך במסיבו' כרך א, עמ' צח).

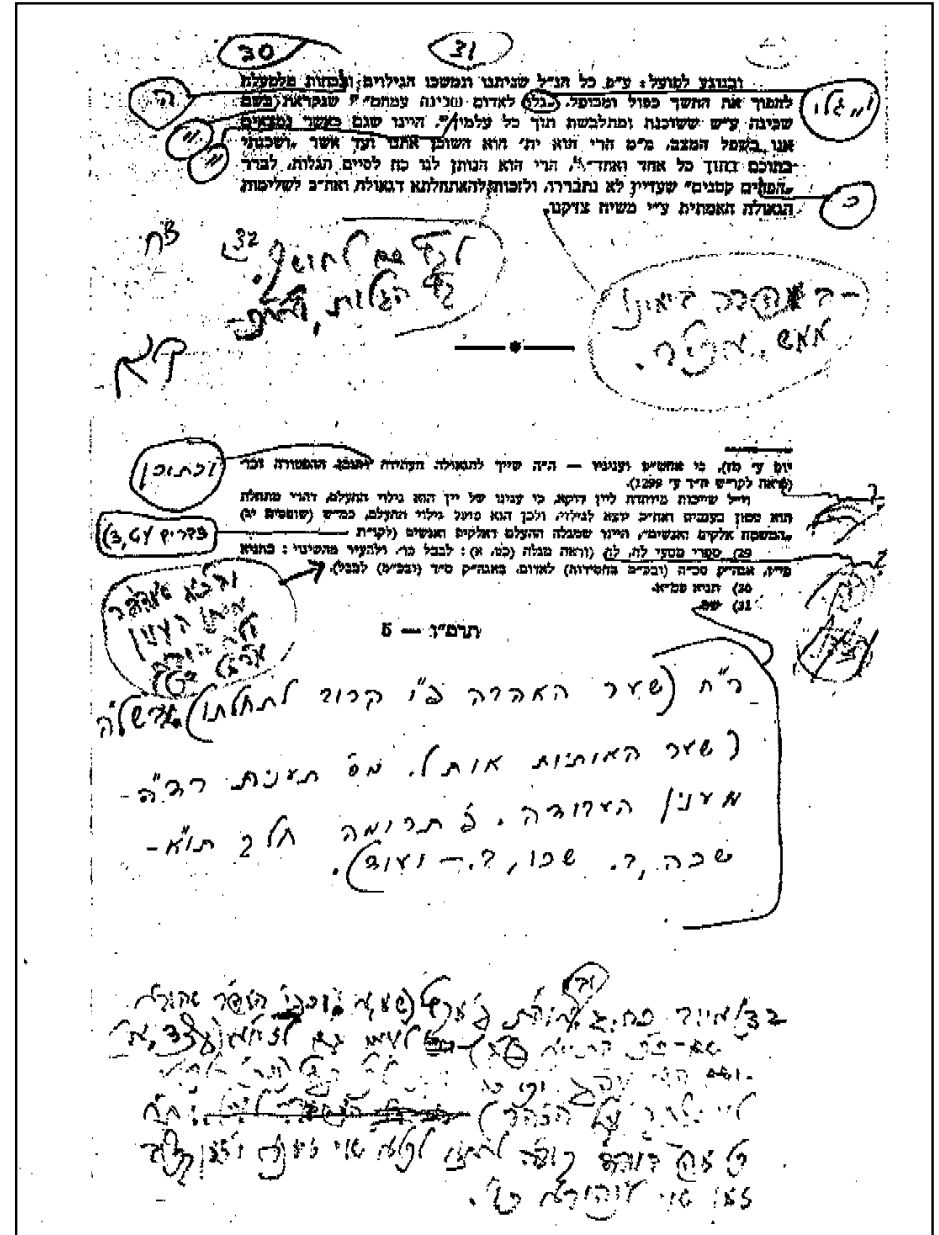
הרבי השיב בצורה הגלויה ביותר: בינתיים לא קבלתי מכתב ממישהו שהעניין - הדפסת הספר

ככ' במרחשוון תשל"א יצא לראשונה לאור עולם 'המשך ס"ו' הנפתח במאמר ד"ה "יום-טוב של ראש-השנה שחל להיות בשבת". ב'פתח דבר' לספר (חתום על-ידי מערכת 'אוצר החסידים' נכתב: "על פי הוראת כ"ק אדמו"ר שליט"א) מדפיסים אנו בזה את המשך-המאמרים הידוע בשם 'יום-טוב של ר"ה - תרס"ו' אשר לכ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע. המשך זה כולל אחד ושישים מאמרים שנאמרו בשנות תרס"ו-תרס"ח... ה'המשך' נתפרסם כמה וכמה פעמים בקופיר וכיו"ב, ונדפס כעת בפעם הראשונה על-פי השוואה עם כתב ידו של ר' שמואל הסופר..."

בבואו מה'אוהל'

בספר 'משבחי רבי' עמ' 84 התפרסם קטע ממכתבו של אחד התמימים אז ב-770 ("ל.ש." - הוא הגה"ח הרב יהודה-לייב שיחי' שפירא, כיום ראש ישיבת תומכי-תמימים במיאמי רבתי) מיום ד' לפרשת קדושים תשכ"ה:

"כ"ק אדמו"ר שליט"א מזרו את המדפיסים בנוגע להדפסת התרס"ו. בב' ניסן - בבואו

צילום מדפי העימוד משיחת הרבי מאחרון-של-פסח תשל"ל, ועליהם הגהות הרבי בכתב-יד קודשו

- נוגע לו בעצם הנפש, כפי שר' אייזיק - הרה"ג - הרה"ח וכו' מהאמיל - ביקש מהצמח-צדק חסידות... ומאידך קיבלתי מכתב מאברך מטוים, אברך חסידי, המתפרנס משכפול ('קופיר') של המשך-תרט"ו, וכל פרוטה נוגעת לו לפרנסה; מובן אפוא מה הכריע!...

"תבוא עליו ברכה!"

אגב, הרבי ציין בעצמו שכותב המכתב עצמו התחרט על-כך, אך ללא הועיל; הרבי הסיר את העניין מסדר היום.

הרה"ח הרב ר' משה לייב ראדשטיין, שנמנה עם מזכירי הרבי והיה ידידו של הרב שוסטרמן, יעץ לו בחשאי כי על אף ההוראה, ימשיך הלאה בסידורו עלי הגהה. הרב שוסטרמן שעה לעצת חברו והמשיך לסדר עוד כחמישים עלי הגהה.

חמש שנים עברו מאז שניתנה ההוראה לעצור את תהליך הוצאתו לאור בדפוס של ה'משך'. ואז לפתע, בערב ראש-חודש אלול תש"ל, כשנכנס הרב שוסטרמן ל'יחידות' לרגל יום הולדת, שאל אותו הרבי במפתיע: מה נשמע עם הס"ו? היכן אוהו העניין?

הרב שוסטרמן השיב: נצטוונו להפסיק - והפסקנו. אחר-כך המשכנו - בעצת הרב ראדשטיין ז"ל (שנפטר בינתיים בחודש אלול תשכ"ח) - לסדר עוד כחמישים עלי הגהה.

"תבוא עליו ברכה!", אמר הרבי בקול רם. ואז השלימו את ההכנה לדפוס עד להוצאה לאור.

"מתגלית יותר ויותר ויורדת יותר"

המעניין ביותר הוא שכחצי שנה קודם לכן (אחרון-של-פסח תש"ל) דיבר הרבי על "גילוי פנימיות התורה", כאשר "מדור לדור היא מתגלית יותר ויורדת יותר ומתלבשת יותר בלבושי הבנה והשגה ותפיסא".

גילוי בתוספת רבה כזו ניכר ובולט במיוחד במאמריו של כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע, אשר באים ענייני החסידות בביאור יותר רחב ובהבנה והשגה שכלית יותר... מביין מאמריו גופא... ההמשך תרט"ו...

ה'המשך' נשלח לרב לנדא

הספר יצא לאור והרבי מיהר לשגררו לרבה של בני-ברק הגה"ח הרב יעקב לנדא (ז"ל), כנאמר גם באגירת להנ"ל מיום י"ט שבט (איגרות-קודש, כרך כו, עמ' פא): "הספר המשך תרט"ו - נשלח לו בפניו [עצמו]."

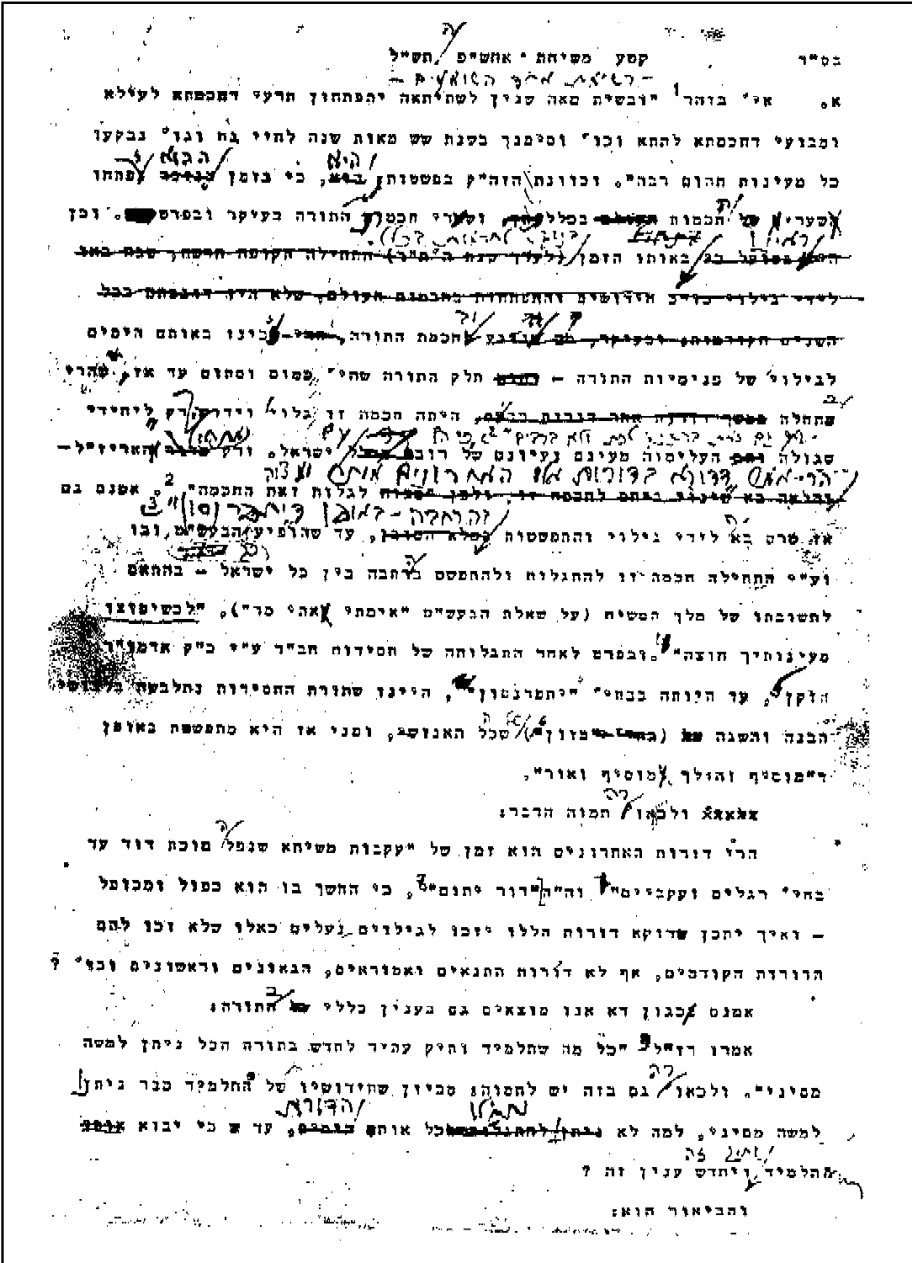
ובשנה שלאחרי-מכן (שם עמ' ש) כותב לו הרבי:

...שמועה שמצא ט[עויות] הד[פוס] בהמשך רס"ו שנדפס וכו' - ובאם יודיע כליזה יתוקן בהזדמנות קרובה וזכות הרבים תלוי בו.

השוואה בין כתבי היד

בשעתו, בשנת תשכ"ה אמר הרב שוסטרמן לרבי (ראה 'משבחי רבי עמ' 85) שהוא ממתין לקבל העתק מדוייק שעל-פיו יוכל לבצע את המלאכה. הרבי הגיב:

אין על מי להמתין ואין על מי לסמוך... חפשו בעצמכם העתקה נכונה וכו'...

צילום שיחת הרבי מאחרון-של-פסח תש"ל, ובה מדבר הרבי על גילוי פנימיות התורה בדורות האחרונים ועל המשך תרט"ו, עם הגהותיו עליה בכתב-יד-קודשו